

“Su küçüğün, söz büyüğün”

26. 05.2013

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Birçok alanda olduğu gibi çocuklara medyada da katılım hakkı tanınmıyor, fikirleri sorulmuyor ve mikrofon uzatılmıyor.

Çocuklar geleceğin büyükleri olarak birçok ülkede önemseniyor ve dikkate alınıyor. Ancak birçok ülkede de baskı görmeniz, aşağılanmanız ve fikirlerinizin değersizleştirilmesi için çocuk olmanız yeterli oluyor.

Geçtiğimiz haftalarda çekimlerini DAÜ TV stüdyolarında yaptığımız ve Pazar günleri SİM TV’de yayımlanan “Birinci Kuvvet Medya” programında çocukları ve medyayı konuştuk. Programı birlikte hazırlayıp sunduğumuz Prof. Dr. Süleyman İrvan ile konuyla ilgili stüdyomuza davet ettiğimiz kişi DAÜ Eğitim Fakültesi yarı zamanlı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Mesude Atay idi. Söz konusu programda tartışıklarımızdan aklımda kalan ve altını çizmek istediğim konuları tartışmak istiyorum.

Dünyanın yarısından fazlası çocuk

Programa “çocuk” kavramının tanımı ile başlıyoruz ve uluslararası hukuka göre 0-18 yaş arasındaki kişilerin çocuk olarak kabul edildiğinin altı çiziliyor. Dünyanın yarısından fazla bir nüfusunu çocukların oluşturduğunu hatırlarsak, medyanın da en fazla çocukları etkilediğini söyleyebiliriz. Belki Kıbrıs Türk televizyonlarında fazla rastlamıyoruz ama, Türkçe dilde yayım yapan bir çok kanalda, şiddet içeren programların sayısı azımsanamayacak kadar fazla olduğunu vurgulamalıyız. Masum olarak algıladığımız çizgi filmlerde bahsetmiş olduğum şiddet, kavgaya ve çatışma görüntüleri komik bir biçimde sunuluyor. Böylece çocuklar bir problem ile karşılaştıklarında ilk başvurdukları çözüm yöntemleri yine medyadan öğrendikleri alışkanlıklar oluyor.

“Pasif” bireyler

Programda özellikle tartıştığımız konular arasında çocukların medyadaki temsili oldu. Çocuklar medya tarafından “pasif” bireyler olarak konumlandırılıyor. Bir başka ifadeyle, çocuklar medyadan gelen mesajları (görsel, işitsel ve yazılı) sorgulamadan, eleştirmeden, koşulsuz ve olduğu gibi kabul eden bireyler olarak

görülüyor. Haliyle, dünya nüfusunun çoğunu oluşturan çocukların medyada yer bulmaması anlamına geliyor. Yani, birçok alanda olduğu gibi çocuklara medyada da katılım hakkı tanınmıyor, fikirleri sorulmuyor ve mikrofon uzatılmıyor.

Sıranızı bekleyin!

Kültürel olarak olaya yaklaşıldığında bunun aynı şekilde olduğunu biliyoruz. Kaçımız aileyle ilgili alınacak ortak bir kararda çocuğumuzun fikrini soruyoruz? Örneğin aile fertlerinin tümünün de kullanacağı bir otomobil satın alınırken, bu aracın rengiyle ilgili çocuklarımıza söz hakkı tanıyor muyuz? Cevabı sizlere bırakarak, toplumsal olarak atasözlerimizin bile bunu desteklediğini ifade etmeliyim: “Su küçüğün, söz (sofra, yemek) büyüğün”. Evet, doğu kültürlerinde söz her zaman büyüğün olmuştur. Siz söz sıranızı bekleye durun, bir bakmışsınız yaşlanmışsınız ve hayatta söyleyeceğiniz bir kısım şeyi, sırf sıranızı beklediğiniz ve pasif bir şekilde yetiştirildiğiniz için söyleyemediniz.

Ajitasyon edebiyatı yapılıyor

Çocuklara medyada söz verilmemesi işin bir boyutu. İşin daha sorunlu bir yanı daha var ki; bu da çocukların sıkça olumsuz konularda haberlere özne olmaları. Çocuklarla ilgili medyada çıkan negatif ve sansasyon haberlerinde taciz, tecavüz, fuhuş, hırsızlık ve işçi çocuklar, dramatik ve ajitasyon edebiyatı yapılarak bizlere sunuluyor. Özellikle Türk medyasında ırkçı ve ötekileştiren ifadeler ile çocuk haberleri ele alınıyor. “Sokak çocukları”, “tinerci çocuklar”, “baliciler” vb. ifadeler ile oluşturulan haberlerde çocukları o yollara iten sebepler sorgulanmıyor.

Sistemdeki sorunları tartışmıyoruz

Tüm bu ifadeler medya tarafından inşa edildiği gibi, toplumun da söz konusu kişilerden uzaklaşması sağlanıyor. Böylece kaçarak sorunları çözebileceğimiz zannediliyor ki, öyle olmadığı yaşananlardan ortaya çıkıyor. Söz konusu yardıma muhtaç ve desteğe ihtiyaç duyan çocuklarla ilgili medyadaki temsile baktığımızda, çocukların hırsız, sorunlu, saldırgan ve zararlı kişiler olarak haberlere konu edildiğini görüyoruz. Ancak, bu çocukların derdini çok az haberde dinleme imkânımız oluyor. Benzer önyargılar; dizilerde, sinema filmlerinde ve haberlerde tekrar tekrar üretilerek yargılarımızın pekişmesi sağlanıyor. Bir başka ifadeyle, ekmek çalan bir çocuğu yaptığı ahlak dışı davranışından dolayı yargılarken, o çocuğu ekmek çalmaya iten sistemdeki sorunları tartışmıyoruz. Medya tarafından göz ardı edilen bu tartışmalar bir noktadan sonra insanlar tarafından da meşrulaştırılıyor ve medyanın baktığı açıyla olaylara bakmaya ve değerlendirmeye başlıyoruz.

Sağlıklı iletişim kurulamıyor

Prof. Dr. Süleyman İrvan'ın programda ifade ettiği gibi çocuklar medyaya karşı kendilerini savunamıyorlar. Medya belli konularda mağdur olan çocukların fotoğraflarını, açık isimlerini ve doğum yerine varıncaya kadar tüm detayları kullandığı zaman önemli bir hak ihlali ve etik sorun ortaya çıkıyor. Doç. Dr. Mesude Atay teknolojinin toplumun her kesiminin olduğu gibi çocukların da tüketim alışkanlıklarını değiştirdiğini ifade ederek, çocukların artık sağlıklı iletişim kuramadığını ve ailelerin televizyonları elektronik bakıcılar olarak kullandığını vurguladı. Bu noktadan hareketle çocukların yaşamlarının doğallıktan uzaklaştığını da söylemeliyiz. Artık oyunlar, ilişkiler, arkadaşlıklar sanal olmaya başlıyor.

Birlikte hareket edilmeli

Kuzey Kıbrıs Türk medyasında hak haberciliği üzerine ciddi ihlaller yaşandığını biliyoruz. Bu konuda medyanın özellikle çocuklarla ilgili haberlerde daha titiz davranması gerekiyor. Zira ocukların önünde var olan hayatı karartmak bu kadar basit olmamalı. Bu konuda yalnızca medyaya görev düşmüyor. Medya toplum içinde var olan kültürel anlayışların sağlamlaşmasını sağlıyor. Aile, okul ve medya birlikte hareket etmeli ki daha aktif, sağlıklı düşünen bireyler topluma kazandırılsın. Aksi takdirde, çocukları yaşamları boyunca pasif ve kendi kendine yetemeyen bireyler olarak yetiştirmek, ileride ciddi sorunları da beraberinde getireceğini ifade etmeliyiz.